

Umění, směřující od stupně k stupni, stále se obnovující, vzestupné jako čas, nikdy se nevrací. Nenapodobující, tvoří věci skutečnosti nevšední a každé jeho dílo je objevem. Jakákoliv práce má dělníka k hledání nových způsobů, prostředků a tvarů; dělníkovi jest podnikati ustavičný výboj, aby dílo odborně zmáhal. Jiná výroba nezasluhuje svého jména.

Umění, příklad práce obrácené k vlastnímu zdokonalování, netrvá bez příkazu novosti a postupu. Umělec, jenž nemíní, že jest mu hleděti k původní a odborné tvárné práci a jenž obměňuje umělecké události dávno minulé, podobá se vojákovi, který vypravuje o bitvách, jichž se nezúčastnil. Následovatelé Alšovi, Slavíčkoví, třebaš by jejich práce byly napohled sličné, nebudou mítí místa ani významu v soutěžení, v němž nad vše jiné jest požadován vlastní způsob, nové oči. O podobnost a krásu ve smyslu vnější úhlednosti novému umění nejde. Pro hezký model a pro technickou dovednost není obraz dobrý, jedině výtvarné řešení rozhoduje o jeho kráse.

Česká umění výtvarná neměla donedávna svého obecnstva. Otlé obrazy, jež se ukazovaly na výstavách Jednoty a často i Mánesa, nezískaly současných diváků. Třída bohatých a nepokrokových lidí přijala tyto věci za své a povýšila je na umění národní. Jeho malíři, znázorňující Žižku, kroje a české vesnice, jsou čeští jen zevnějškem, námětem. Leč národnost není tak málo. Není to jen tklivé nebo hrdinné vzpomínání, nýbrž i vědomí všeobecné pospolitosti, citový přízvuk, odlišný způsob práce, jenž nemůže být na obraze jinak vyjádřen než malířsky.

Poznání a uskutečňovaný převrat přivádí široké vrstvy k umění, jež není opisem zrakového vidění, leč zjevením věci vyjádřené tvarem, z něhož vystupuje sama, podstatná a obna-

žená. Obraz, jenž znázorňuje cokoliv v nahodilém seskupení, jak právě jest, malebně, co do měrické podobnosti správně a podrobně, zda působí jako sama skutečnost? Snad méně než zkreslenina. Vždyť samo vidění jest velmi osobní, zvětšuje půvab nebo ošklivost, potlačuje a přehlíží bezvýznamné a přehání to, co divák pokládá za nejpodstatnější. Zvon na věži, hodiny, lampa, lidské obličej, kdo je neviděl zvětšeny a jinačí, než ve skutečnosti jsou!

Ten, kdo maluje džbán, jest povinen ukázati nám malbou něco zajímavého, postaviti jej na obraze příznačně a vytvořiti jej tak doopravdy, jako se to dělá na hrncářském kruhu. Umělcův zrak se podobá dětským očím, jeho chtění však je mužné a dobovatelské. Jest mu oslovovati neživé věci, oblost předmětů cítí jako taj, snaží se o nepostižitelné, prostupuje všechna hnutí mysli — leč potud je malířem, pokud to vše uskutečnil a zjevil na obraze.

Několik výtvarníků, seskupených kolem básníka St. K. Neumanna, zachovalo nejmladším souvislost s prací předválečnou a se současnými malířstvím cizím. Nové umění české a francouzské šlo bez vzájemných styků týmž směrem. Často opakovaná výtku, že naši mladí malíři napodobí Francouze, padá. Obdoby v písemnictví, v hudbě, ve veřejném životě svědčí rovněž novému proudu. Kdekdo odvrací se od starých forem a přeje si nových věcí. Není to již pouhá nespokojenost se stávajícími poměry, leč i činorodé chtění a schopnost nové práce. Zdá se, že tato cesta je příkazem doby a změněných poměrů; společnost, ulice, vše se mění důkladně, nejen navenek.

Přisedlé umění, byť ověšeno prapory, byť malovalo převraty a oslavovalo osvobození jakkoliv upřímně, není již uměním současným. Je mjíjeno dobou, přežilo se.

Není tu zastavení! Novým stavitelům přísluší vybudovati nové město a jen ti, kdo se zúčastní práce, nechť se nazvou dělníky.